

Το τρίπτυχο έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα μοναδική λύση για εξυγίανση και έξοδο από την κρίση

ΤΗΝ ώρα που όλοι οι ειδικοί αναζητούν τις λύσεις εκείνες για να βγει η παγκόσμια οικονομία από την κρίση, το τρίπτυχο έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα φαίνεται να αποτελεί την κατάλληλη λύση. Η κρίση που αντιμετωπίζουμε είναι μια κρίση συστημική. Κατάρτεται ένα μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, όπως αυτό δημιουργήθηκε τα τελευταία 50-60 χρόνια. Ο καταπολεμημένος όμως έχει αποδείξει ότι η καταστροφή ενότι μπορεί να ενέχει και στοιχεία δημιουργικότητας και οι επιχειρήσεις οι οποίες θα επιζητούν μπορούν να διαπερνούν όταν θα ξεκινήσει ο επόμενος κύκλος.

Παράλληλα δημιουργούνται οι συνθήκες για νέες ευκαιρίες και νέες δυνατότητες με την ανάγκη για δημιουργία νέων εταιριών, σε νέους τομείς που η κρίση αναδεικνύει: π.χ. η ενεργειακή κρίση, η περιβαλλοντική κρίση, η κρίση τροφίμων επαναφέρουν επιτακτικά την ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης και η «πράσινη οικονομία» αρχίζει να βρίσκει πρόφορο έδαφος ανάπτυξης.

Στο περιβάλλον αυτό της κρίσης, οι επιχειρήσεις, ως ζωντανό οργανισμό, οφείλουν να αναδιατάξουν τις δυνατότητες τους, να επανασχεδιάσουν τους στόχους τους. Είναι αυτές ακριβώς οι επιχειρήσεις (παλιές και νέες), οι οποίες μέσα σ' αυτή την κρίση, τη δύσκολη αυτή περίοδο, θα διαπιστώσουν ότι υπάρχουν ουσιαστικές ευκαιρίες επενδύσεων, έτσι ώστε να είναι έτοιμες ν' αρπάξουν τις ευκαιρίες, όταν αυτές προκύψουν. Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν έλεγε χαρακτηριστικά: «Η κρίση είναι ευλογημένη, γιατί από την κρίση πηγάζει η πρόοδος».

Του Πέτρου Γκουμπού καθηγητή Πανεπιστημίου Πατρών

Σε αυτή την πρόκληση κεντρικό ρόλο θα παίξει το τρίπτυχο: έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα. Κυβέρ-

νηση και επιχειρήσεις οφείλουν να καινοτομήσουν ότι οι προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος μπορούν να απαντηθούν με νέα εργαλεία, με νέα μέσα. Δεν απαντάς στην πρόκληση του μέλλοντος με παρωχημένα εργαλεία του παρελθόντος. Τα νέα προβλήματα απαιτούν νέες προσεγγίσεις, νέες λύσεις!

Αν στον κατακλυσμό των νέων στοιχείων και των αναπορών που φέρνει το μέλλον απαντάς με εργαλεία (όπλα) του παρελθόντος, τότε δίνεις μια μάχη χαμένη εκ των προτέρων και απλά κερδίζεις κάποιο χρόνο, χωρίς να δίνεις βιώσιμες λύσεις.

Για τον λόγο αυτό: έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα είναι οι πυλώνες του οικοδομημάτων που θα σιγάσει, θα προσφέρει τις λύσεις για τις νέες προκλήσεις.

Χωρίς να παραγνωρίζεται η σημασία της έρευνας, που όλοι γνωρίζουν, η καινοτομία και επιχειρηματικότητα είναι δυο έννοιες που δεν έχουν αναλυθεί και κατανοηθεί όσο πρέπει από την παγκόσμια αλλά πολύ περισσότερο από την ελληνική κοινωνία.

Η καινοτομία συνίσταται στη δημιουργία, την παραγωγή, την αφοροίωση και την εκμετάλλευση με επιτυχία των νέων «επιτευγμάτων» στον επιστημονικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Η επιστημονική έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη οδηγούν στην καινοτομία, η οποία επιφέρει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της ασχολήσεως. Από την καινοτομία του 19ου αιώνα, με την ατμομηχανή, το τρένο, τον ηλεκτρικό λαμπτήρα, του 20ού αιώνα με το αυτοκίνητο, το φωτοτυπικό μηχάνημα, τον προσωπικό υπολογιστή, και του 21ου αιώνα με τις νέες μορφές ενέργειας, τη σύνθεση φαρμάκων, τις τηλεπικοινωνίες, η ουσία είναι μία: η καινοτομία είναι αυτή που προσφέρει το εργαλείο στα άτομα να εξελιχθούν και στην κοινωνία να αναπτυχθεί.

Η καινοτομία δεν είναι αυθόρμητη αλλά καθορίζεται από συγκεκριμένους παράγοντες. Τέτοιοι παράγοντες είναι η ζήτηση των καταναλωτών να χρησιμοποιήσουν νέα προϊόντα, η διαθεσιμότητα επιστημονικών και στελεχών και η ικανότητά τους να παράγουν και να αξιοποιήσουν την καινοτομία, η διαθεσιμότητα πόρων στις κατάλληλες συνθήκες και η καταλληλότητα των υλικοτεχνικών υποδομών να υποστηρίξουν τις ανάγκες δημιουργίας και διάχυσης των καινοτομικών προϊόντων.

Η καινοτομία, ως αναγνωριστικό πλεονέκτημα μιας εθνικής οικονομίας, συνδέεται άρρηκτα με την παραγωγικότητα. Αναγνωριστικό πλεονέκτημα, βέβαια, μπορεί να δημιουργηθεί και όταν υπάρχει μειονέκτημα και αδυναμία σε κάποιον συντελεστή παραγωγής. Συγκεκριμένα, όταν υπάρχει αδυναμία σε κάποιον παράγοντα, όπως είναι το μεμειωμένο ανθρώπινο δυναμικό ή η έλλειψη φυσικών πόρων, τότε οι παραγωγικοί κλάδοι καινοτομούν και επενδύουν σε νέες τεχνολογίες. Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί το παράδειγμα της Ιαπωνίας, η οποία διαθέτει περιορισμένους φυσικούς πόρους αλλά υπερέχει στον τομέα της ανταγωνιστικότητας των επι-

Τα ενεργειακά, τα περιβαλλοντικά και τα προβλήματα στα τρέφονται επαναφέρουν επιτακτικά την ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης και η «πράσινη οικονομία» αρχίζει να βρίσκει πρόφορο έδαφος ανάπτυξης

χειρήσεών της σε αρκετούς κλάδους της βιομηχανίας. Ωστόσο, για να συμβεί αυτό θα πρέπει να υπάρχουν προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, για την ίδια τη χώρα, απαιτείται ισχυρός εγχώριος ανταγωνισμός, για τις επιχειρήσεις η πρόσφορη τους σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και σε ερευνητικά προγράμματα και για τις διοικήσεις η αποφοροποιότητα για καινοτομία και ανάπτυξη.

Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι η καινοτομία δεν είναι δεδομένη όπου υπάρχει φηψό και παράλληλα υψηλό επίπεδο εργατικό δυναμικό με καλές ιδέες. Χρειάζεται, αφενός, ένα θεσμικό πλαίσιο που να επιτρέπει τη γρήγορη σύσταση και απρόσκοπτη χρηματοδότηση των νέων εταιριών και, αφετέρου, ένα θεσμικό πλαίσιο που να ελαχιστοποιεί τα «κόστη» στην περίπτωση αποτυχίας τους. Η επιστημονική έρευνα δείχνει ότι η καινοτομία απαιτεί βαθύτερες αλλαγές, που οχετίζονται με την κουλτούρα του επιχειρηματικού κεφαλαίου σε μια χώρα.

Η καινοτομία απαιτεί εξελιγμένες γνώσεις διαχείρισης ρίσκου (risk management), καθώς επίσης και υιοθέτηση συστηματικών διαδικασιών ανάπτυξης και εμπορευματοποίησης νέων προϊόντων και εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Τυπώριζοντας λοιπόν πως το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας οικονομίας είναι η ικανότητά της να καινοτομεί και, κατά συνέπεια, να αναβαθμίζεται όταν οι παραγωγικές μονάδες της αποκτήσουν πλεονέκτημα έναντι των διεθνών ανταγωνιστών, επιβάλλεται άμεσα η επένδυση στο τρίπτυχο έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα. Η επένδυση υπό την έννοια της χρηματοδότησης στην έρευνα και την καινοτομία από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς και η επένδυση στη «μαθητεία» του επιχειρηματικού κόσμου, ώστε να προσαρμοστεί στο νέο μοντέλο του επιχειρείν, αποτελεί τη μοναδική λύση εξυγίανσης μιας οικονομίας και συνεπάγεται την έξοδο της από την παγκόσμια κρίση.

Η καινοτομία, που είναι αναπόσπαστο κομμάτι της επιχειρηματικότητας, μπορεί να εφαρμοσθεί παντού. Καινοτομία στην παραγωγή και στην υλοποίηση των νέων ιδεών, στο εργασιακό περιβάλλον των παραγωγικών μονάδων, στην εισαγωγή στην αγορά νέων προϊόντων και στην υιοθέτηση πρωτοποριακών μεθόδων στη διοίκηση και στην προβολή της επιχείρησης.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι χωρίς οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να λυθεί κανένα μεγάλο πρόβλημα της κοινωνίας και χωρίς την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα δεν μπορεί να υιόρθεη ανάπτυξη. Με τη σειρά της η επιχειρηματικότητα προϋποθέτει ένα υγιές οικονομικό περιβάλλον το οποίο συνίσταται στην πολιτική που αφορά στην παιδεία, την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία.

Οι πάντες αναγνωρίζουν ότι το επίπεδο επιχειρηματικότητας μιας

χώρας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που καθορίζουν την οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση και την κοινωνική ευημερία.

Όλες οι κοινωνίες εξαρτώνται από τις φιλοδοξίες και τις ιδέες νέων ανθρώπων που καινοτομούν. Οι επιχειρηματίες οδηγούν την οικονομική ανάπτυξη. Σήμερα, οι γρήγοροι και προηγμένοι τρόποι επικοινωνίας αλλά και η συνεκτική βελτίωση των μέσων μεταφοράς, σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τους επιχειρηματίες να ξεκινήσουν και να επιτύχουν σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο σημερινό αυξανόμενο ανταγωνιστικό κόσμο, οι κοινωνίες χρειάζονται περισσότερους επιχειρηματίες. Οι επιχειρηματίες καινοτομούν, δημιουργούν θέσεις εργασίας, αυξάνουν την οικονομική ανάπτυξη και ως αποτέλεσμα υποστηρίζουν την ανταγωνιστικότητα της χώρας τους. Οι οικονομίες χρειάζονται ανθρώπους με επιχειρηματικές ικανότητες και εργαζόμενους που «καινοτομούν» και βοηθούν τις εταιρίες τους να αναπτυχθούν. Επιχειρηματίες αλλά και επιχειρηματικά σκεπτόμενοι πολίτες ανταγωνίζονται ευκαιρίες, αναλαμβάνουν ρίσκα, έχουν ιδέες και κάνουν τις ιδέες τους πραγματικότητα.

Οι επιχειρηματίες στηρίζουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης του εμπορίου μειάζυ αναπτυσσόμενων και αναπτυσσόμενων οικονομιών. Επιπλέον, η ανταλλαγή ιδεών μεταξύ επιχειρηματιών και ανθρώπων που καινοτομούν από όλο το κόσμο αποτελεί την καλύτερη ελίπδα αντιμετώπισης των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως αυτές της φτώχειας και της κλιματικής αλλαγής, δύο προβλήματα τα οποία συνδέονται όλα τα κράτη και οι ευκαιρίες για συνεργασίες είναι μεγάλες.

Για να μπορούσαν όμως οι νέοι επιχειρηματίες να οδηγήσουν την ανάπτυξη και να συμβάλουν ενεργά στην επίλυση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών θεμάτων χρειάζονται (μειάζυ άλλων):

- Η απενοχοποίηση της επιχειρηματικότητας και του επιχειρείν στην Ελλάδα.
- Η ενθάρρυνση της δημιουργικότητας.
- Η δραστική αλιούσηση της διαδικασίας ίδρυσης μιας νέας επιχείρησης.
- Η παρότρυνση για τη δημιουργία νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, π.χ. Business Angels, Κεφάλαια για χρηματοδότηση Start-ups (seed capital).
- Η παροχή κινήτρων για νέους επιχειρηματίες.
- Η δημιουργία καινοτόμων ζωνών με φορολογικά κίνητρα για ξένες επενδύσεις.
- Η παρέμβαση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης για αλλαγή της επιχειρηματικής κουλτούρας της ελληνικής κοινωνίας.
- Η γενναία αύξηση των δημοσίων και ιδιωτικών κεφαλαίων για Ε & Κ.
- Η στοχευμένη στήριξη των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων μέσα από τη δημιουργία Χάρτας γ' αυτές τις επιχειρήσεις.

Σήμερα είναι ανάγκη να δώσουμε προτεραιότητα και όραμα στους νέους οι οποίοι επηρεάζονται όλο και περισσότερο από το συνεχώς μεταβαλλόμενο παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον. Αν επιθυμούμε οι νέοι άνθρωποι να εκπληρώσουν τις δυνατότητές τους ώστε να αποκτήσουμε ως κοινωνία πλεονέκτημα για τη δημιουργία πλούτου και κοινωνικού οφέλους, τότε οι κυβερνήσεις των χωρών πρέπει να τους ενθαρρύνουν όλο και περισσότερο ώστε να σκέπτονται επιχειρηματικά. Να μετατρέπουν τους νέους από «στοχαστές» σε νέους της «δράσης», να υποστηρίξουν τους εκκολαπτόμενους επιχειρηματίες, να διευρύνουν τους ορίζοντές τους ώστε να μπορούν να εκμεταλλευτούν τις νέες ευκαιρίες.

Δεν είναι τυχαίο που στα κινεζικά η λέξη κρίση γράφεται με δύο σύμβολα: το ένα σημαίνει κίνδυνο και το άλλο ευκαιρία. Κάθε κρίση είναι λοιπόν και μια ευκαιρία. Ετσι και η σημερινή παγκόσμια κρίση είναι μια μοναδική ευκαιρία για να αναθεωρήσουμε πολιτικές και «βελτιώσουμε» και να ξεφύγουμε από παγίδες που εμείς οι ίδιοι σπασίμε στους εαυτούς μας. Είναι λοιπόν επιτακτική μία ολοκληρωμένη προσέγγιση στο τρίπτυχο έρευνα - καινοτομία - επιχειρηματικότητα. Όχι με λήθαργό των μέτρων και προγραμμάτων. Απαιτείται συνολική εθνική στρατηγική γ' αυτό το θέμα. Με τον κατάλληλο σχεδιασμό και με συστηματική επίσημη δουλειά, είναι εφικτό να συνδυασθούν αρμονικά η υγιής επιχειρηματικότητα με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας να αποκτήσει μια ισχυρή πραγματική οικονομία. Αυτός ο σχεδιασμός είναι εντελώς αναγκαίος και απαραίτητος για τις μελλοντικές προοπτικές μιας χώρας. Οφείλουμε να το κατανοήσουμε. Όλοι μαζί μπορούμε να δουλέψουμε αρμονικά έχοντας πάντα ως γνώμονα την ήμλλα και την αριστεία. Ας κοιτάξουμε το μέλλον με θάρρος, πίστη και αισιοδοξία, αφήνοντας πίσω μας κάθε μίζερια και μεμφιμορία.

Ας κινήσουμε με γνώμονα τη ρήση του Βιργιλίου «Η τύχη ευνοεί τους τόλμους». Και να βάλει τελευταία παραφραστών τον Κάλβο: «Θέλει αρετή και τόλμη το επιχειρείν».

Κυβέρνηση και επιχειρήσεις οφείλουν να κατανοήσουν ότι οι προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος μπορούν να απαντηθούν με νέα εργαλεία, με νέα μέσα

Το επίπεδο επιχειρηματικότητας μιας χώρας είναι σημαντικότατος παράγον που καθορίζει την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την ασχόληση, την ευημερία